จริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้ออย่างยั่งยืนของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์

Ethics in Procurement and Purchasing of Sustainable in The Industrial and Logistics Businesses

พิเชษฐ เนตรสว่าง

Phichet Netsawang

ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. ประจำสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Corresponding Author: kobbg2525@gmail.com

Received: December 19, 2025. **Revised**: April 7, 2026. **Accepted**: April 28, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับจริยธรรมในการจัดหาและจัดซื้อ เป็นการพัฒนาทางจริยธรรมให้บุคลากรในด้านการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์อย่างยั่งยืน และประโยชน์ของจริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ โดยเป็นการสังเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้อ ความซื่อสัตย์ต่อซัพพลายเออร์ การซื่อตรงต่อลูกค้า การให้ความเป็นธรรมกับคู่แข่งขันทางการค้า รวมทั้งการตระหนักถึงการปฏิบัติต่อคู่แข่งทางการค้าอย่างเป็นธรรม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษา สังเคราะห์ ประเมินคุณภาพของข้อมูล สรุปความเชื่อมโยงกับทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการจัดหาและจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ทั้งในและต่างประเทศ และวิเคราะห์โมเดลการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมในการจัดหาและการจัดซื้อที่ผิดหลักจรรยาบรรณพฤติกรรม ประกอบไปด้วย การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การจัดซื้อของใช้ส่วนตัว การรับของกำนัล การขัดแย้งในผลประโยชน์ทางการเงิน และการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการพัฒนาทางจริยธรรมให้บุคลากร ในด้านการจัดหาและการจัดซื้อ แบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 ระดับจริยธรรมที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามที่สังคมยอมรับ ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมที่ยึดถือหลักการเหนือกฎเกณฑ์ที่สังคมสร้างขึ้น ในมุมมองของการพัฒนาทางจริยธรรมให้บุคลากรในด้านการจัดหาและการจัดซื้อ มีการปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็กโดยผ่านการศึกษา และมาถึงวัยทำงาน โดยผ่านการอบรมจริยธรรมและคุณธรรมของบริษัท สร้างทัศนคติที่ดี ความรับผิดชอบต่อสังคม

โดยเนื้อหาที่กล่าวมานี้ เป็นพื้นฐานในการทำให้กระบวนการจัดหาและจัดซื้อเกิดความถูกต้อง ส่งผลดีในการดำเนินการของธุรกิจ ดังนี้ 1) ธุรกิจมีความโปร่งใส ยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน 2) ส่งผลดีต่อการดำเนินธุรกิจ โดยไม่พึงประสงค์ให้พนักงานรับเงินหรือสิ่งของที่มีค่าจากผู้เกี่ยวข้องทางธุรกิจกับเครือฯ ข่ายทุกฝ่าย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) การดำเนินธุรกิจภายใต้ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมจะส่งผลที่ดีต่อบริษัท 4) ส่งผลดีต่อการดำเนินธุรกิจ เมื่อบริษัทเคารพต่อสิทธิมนุษยชนในระดับสากล ทุกวัฒนธรรมและทุกสถานการณ์ โดยยึดหลักการเคารพต่อแนวปฏิบัติสากล และ 5) บริษัทเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อคู่ค้า ลูกค้า คู่แข่งขัน หน่วยงานต่างๆ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: จริยธรรม, การจัดหาและการจัดซื้อ, ธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์

Abstract

This academic article discusses the ethics involved in procurement and purchasing, the development of ethics for personnel in procurement and purchasing, sustainable procurement and sourcing in industrial and logistics businesses ,and the benefits of ethics in procurement and purchasing for the industrial and logistics businesses, by means of synthesizing the ethical concepts in procurement and purchasing involves maintaining integrity towards suppliers, honesty towards customers, fairness in competition, and recognizing the importance of fair treatment of business competitors.The data collection methodology involved studying, synthesizing, evaluating data quality, summarizing connections with theories and research related to ethical procurement and purchasing in domestic and international industrial and logistics businesses, and analyzing models for sustainable problem solving.

The results of the study found that, unethical behaviors in procurement and purchasing include mutual assistance, personal purchases, accepting gifts, conflicts of financial interest, and unfair treatment of all involved parties. Developing ethical standards for personnel is essential. In terms of procurement and acquisition, three levels can be discerned as follows: Level 1 embodies ethical standards held centrally by oneself, Level 2 represents ethical standards accepted by society, and Level 3 encompasses ethical principles that transcend societal norms. In terms of fostering ethical development among personnel in the realms of procurement and acquisition, there is an emphasis on instilling these values from childhood through education, extending into the professional sphere via ethics and morality training within corporate settings. This cultivates a positive mindset, fostering a sense of responsibility towards society.

The aforementioned principles are fundamental in ensuring the correctness of procurement and purchasing processes, resulting in favorable business operations. They are as follows: 1) Business transparency and commitment to equal responsibility towards all stakeholders consistently promote ethical conduct.2)Ethical business conduct entails refraining from offering monetary or material incentives to employees from business stakeholders, thereby avoiding potential biases and ensuring fairness.3) Conducting business operations with a sense of social and environmental responsibility yields positive outcomes for companies.4) Respecting human rights universally across cultures and situations enhances business operations, adhering to international standards and principles.5) Maintaining a positive reputation among stakeholders such as partners, customers, competitors, governmental bodies, and other relevant parties in the industrial and logistics sectors is essential for sustainable business practices.

Keyword: Ethics, Procurement and Purchasing, Industrial and Logistics Businesses

บทนำ

ความมีจริยธรรมและปฏิบัติตามกฎระเบียบของในการจัดหาจัดซื้อ คือ การดำเนินงานกิจกรรมของบริษัท โดยพนักงานฝ่ายจัดหาจัดซื้อด้านต่างๆ ที่สนับสนุนองค์กรอย่างเป็นธรรม ยุติธรรม มีคุณธรรมต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรในทุกๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าขององค์กร ลูกค้าหรือเจ้าหนี้ โดยจะต้องมีความสัมพันธ์กันในด้านการดำเนินงาน จริยธรรมและกฎระเบียบในการดำเนินธุรกิจของพนักงานฝ่ายจัดหาจัดซื้อ ถือเป็นพฤติกรรมทางสังคมของบุคคลที่เป็นบริบททางสังคมที่พนักงานฝ่ายจัดหาจัดซื้อจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ พนักงานฝ่ายจัดหาจัดซื้อต้องศรัทธาต่ออาชีพ ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมอาชีพ และสร้างบทบาทของตนเอง ให้เป็นที่ยอมรับในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ จริยธรรมและกฎระเบียบในการจัดหาจัดซื้อจึงมีลักษณะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นต่อพนักงานฝ่ายจัดหาจัดซื้อ คือ การรับรู้และพัฒนาตนเองโดยรู้หน้าที่ของตนว่าควรประพฤติอย่างไรให้ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่อย่างถูกต้องสมบูรณ์ กระทำสิ่งในที่ควรทำด้วยความฉลาดรอบครอบ รู้เหตุรู้ผล บริษัทที่จะประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนต้องประกอบด้วย พนักงานฝ่ายจัดหาจัดซื้อที่มีจริยธรรมและทำตามกฎระเบียบในการทำงานอย่างสูง มีความซื่อสัตย์โปร่งใส ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและส่วนรวมเป็นสำคัญ ในบทความวิชาการนี้จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจริยธรรมในการจัดหาจัดซื้อ จริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้อ การพัฒนาทางจริยธรรมให้บุคลากรในด้านการจัดหาและการจัดซื้อ การจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์อย่างยั่งยืน ประโยชน์ของจริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ เพื่อให้หน่วยงาน องค์กรและบริษัทในประเทศไทยได้ตะหนักถึงความสำคัญของการมีจริยธรรมและปฏิบัติตามกฎระเบียบของในการจัดหาจัดซื้ออย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีทางจริยธรรมและกฎระเบียบในการจัดหาจัดซื้อ

1. ความหมายของจริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้อ (Ethics in Procurement and Purchasing)

แนวคิดและทฤษฎีทางจริยธรรมและกฎระเบียบในการจัดหาจัดซื้อ มีนักปรัชญาและนักจริยศาสตร์ได้เสนอเป็นแนวคิดและทฤษฎีไว้ ดังนี้

แนวคิดทางจริยธรรม เนื่องจาก “จริยธรรม” ตามแนวคิดและทฤษฎีที่อธิบายไว้ในหนังสือและตำราต่าง ๆ ซึ่งมีถ้อยคำสำนวนต่างกัน แต่เนื้อหาสาระหรือใจสำคัญไม่ต่างกันมากนัก “จริยธรรม” ดังนี้

อริสโตเติล (1999) อธิบายว่า คุณธรรมจริยธรรม ที่ทำให้คนได้มองเห็นและมีคุณค่าเป็นลักษณะคุณธรรมเชิงพุทธิปัญญา เกิดจากการเรียนการสอนของผู้ให้ความรู้ โดยการปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมที่อยู่ตามธรรมชาติของมนุษย์ โดยการอาศัยการอยู่ร่วมกันในสังคม มีการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง จริยธรรมและคุณธรรมจะต้องมีลักษณะที่เป็นกลาง ลักษณะของทางสายกลาง

หรือความดีเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะต้องกำจัดสิ่งที่ติดอยู่ ที่ปลายทั้งสองด้านนั้นเป็นความเข้มงวดและความด้อยค่าออกเสียก่อน ถ้าทำได้ก็จะเข้าถึงความดีงาม ความดีงามที่อริสโตเติล ได้กล่าวถึงคือ การทำดี อยู่ดีและชีวิตประสบความสุข โดยหวังให้ทุกอย่างเปลี่ยนไปตามสถานการณ์หรือเป็นไปตามธรรมชาติ หลักการทฤษฎีของอริสโตเติล ในเรื่องจริยธรรม สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับในการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะหลักการว่าด้วยความดี ความสุขและทางสายกลาง การนำมาประยุกต์ใช้เพื่อปลูกฝังบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ ให้ฝักใฝ่ในความดี มีจริยธรรมและคุณธรรม ส่งผลทำให้ธุรกิจและสังคมมีความสงบสุข ปราศจากปัญหาคอรับชั่นและกลโกงต่างๆ ทั้งกระบวนการของโลจิสติกส์ (Aristotle, 1999)

ราซัค, และฮวี (Razzaque & Hwee, 2002) ได้ให้คำนิยามว่า จริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้อเป็นสถานการณ์ที่ผู้จัดซื้อมีความลำบากใจ จากการตัดสินใจที่ได้รับอิทธิพลจากค่านิยมของจริยธรรมส่วนบุคคล ยกตัวอย่างเช่น ความรับผิดชอบ ความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ผลประโยชน์ส่วนตัว และแรงกดดันจากผู้บริหาร ซึ่งผลต่อการตัดสินใจ

ชัยเศรษฐ์ พรหมศรี (2549) กล่าวไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักของกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมและค่านิยมที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อพิจารณาว่าสิ่งใดที่ถูกและสิ่งใดที่ผิดจริยธรรม จะสร้างมาตรฐานขึ้นมาว่าสิ่งไหนที่ดีหรือสิ่งไหนที่ไม่ดี เพื่อใช้เป็นเกณฑ์เพื่อการตัดสินใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 291) ให้ความหมายว่า จริยธรรม เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2559, หน้า 262) จริยธรรม ตามพจนานุกรมพุทธศาสน์ จริต หรือ จริยา 6 (ความประพฤติปกติ, ความประพฤติที่หนักไปทางใดทางหนึ่ง อันเป็นเรื่องปกติประจำอยู่ในนิสัยและสันดาน พื้นฐานของจิต อุปนิสัยใจคอ พื้นฐานนิสัย ประเภทหรือแบบใหญ่ ๆ แห่งพฤติกรรมของตัวความประพฤติเรียกว่า จริยา บุคคลผู้มีความประพฤติอย่างนั้น ๆ เรียกว่า จริต โดยจริยธรรม เท่ากับ จริยะ บวกกับธรรมะ คือ ประพฤติกรรมที่เกิดจากธรรมชาติ ก่อให้เกิดคุณธรรมในตัวเอง และส่งผลต่อความสงบในสังคม ดังนั้นข้อควรประพฤติปฏิบัติจริยธรรมความเป็นผู้มีจิตใจสะอาด บริสุทธิ์ เสียสละหรือประพฤติดีงาม

จากความหมายจากนักวิชาการที่กล่าวมาจริยธรรม สรุปได้ว่า หมายถึง สิ่งที่เรียกว่าความประพฤติที่มีคุณค่า บอกถึงความประพฤติในองค์ประกอบความมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและธรรมเนียมประเพณี ซึ่งคำว่า “จริยธรรม” แยกออกได้เป็นสองคำ คือ จริยะรวมกับธรรม ซึ่งคำว่า “จริยะ” คือกิริยาที่ควรประพฤติ และคำว่า “ธรรม” หมายถึง คุณงามความดี หลักคำสอนของศาสนา และหลักปฏิบัติที่ดี เมื่อการนำคำทั้งสองมารวมด้วยกันเป็น คำว่า “จริยธรรม” จึงมีความหมายว่า “หลักแห่งการประพฤติดี” หรือแนวทางของพฤติกรรมที่ดี สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์

โดยอ้างอิงกับงานวิจัยของอาเดบาโย, พอล, และเอโย-อูโด (Adebayo, Paul, & Eyo-Udo, 2024) ได้ให้คำนิยามว่า การจัดซื้ออย่างมีจริยธรรมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรและความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ฮาริยานี, ฮาริยานี, มิชรา, และชาร์มา (Hariyani, Hariyani, Mishra, & Sharma, 2024) ได้ให้นิยามว่า การจัดหาอย่างยั่งยืนและการจัดการโลจิสติกส์สีเขียว ต้องนำเทคโนโลยี (AI, Blockchain, IoT) มาช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดหาและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ดักลาส, เควด, ดิกคีย์, และนอยเบิร์ต (Douglas, Quade, Dickey, & Neubert, 2025) ให้นิยามว่า ความโปร่งใสและความรับผิดชอบเป็นหัวใจของการจัดหาจัดซื้ออย่างยั่งยืน

คุรุเนรี (Kuruneri, 2025) ได้กล่าวว่า อุปสรรคของการจัดซื้อ คือ โครงสร้างองค์กร นโยบาย และระบบสนับสนุนที่ไม่ต่อเนื่องและยั่งยืน

โดยสามารถกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์จากงานวิจัยจากนักวิชาการต่างๆ ได้ดังนี้

จริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้อ (The Ethical Procurement and Purchasing) การดำเนินธุรกิจของบริษัทธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ บริษัทจะต้องมีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใส และความสามารถในการแข่งขัน โดยปฏิบัติและประสานประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียหรือหรือผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มด้วยความเป็นธรรม ดังนี้

1.1 ความซื่อสัตย์ต่อซัพพลายเออร์ องค์กรหรือบริษัทต้องตระหนักถึงการปฏิบัติต่อซัพพลายเออร์อย่างเป็นธรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมทั้งสองฝ่าย บริษัทจึงให้ข้อมูลที่เป็นจริง รายงานที่ถูกต้อง ปฏิบัติตามพันธสัญญา การเจรจาแก้ไขปัญหาเพื่อหาทางออกที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ทางธุรกิจ รวมทั้งหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ โดยมีแนวปฏิบัติ 1) การไม่เรียกและไม่รับ หรือจ่ายผลประโยชน์ใด ๆ ที่ไม่สุจริตในการค้ากับซัพพลายเออร์ 2) กรณีที่มีข้อมูลว่ามีการเรียกหรือการรับหรือการจ่ายผลประโยชน์ใดๆ ที่ไม่สุจริต ต้องเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อซัพพลายเออร์และร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยรวดเร็ว และ 3) ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ตามสัญญาอย่างเคร่งครัด กรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อใดได้ ต้องรีบแจ้งซัพพลายเออร์ ทราบล่วงหน้าเพื่อร่วมกันพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหา

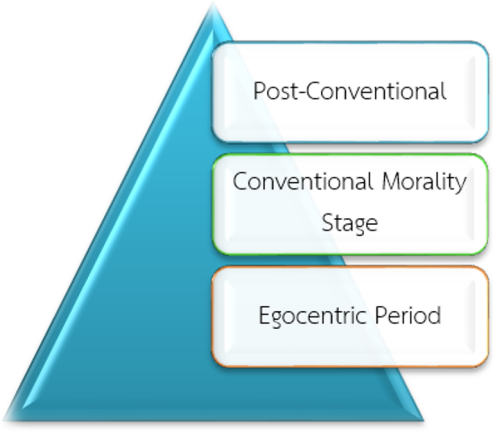
1.2 การซื่อตรงต่อลูกค้า องค์กรหรือบริษัทต้องมีความตระหนักถึงความสำคัญและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจของบริษัท จึงควรมีความตั้งใจที่จะแสวงหาวิธีการที่สามารถสนองความต้องการของลูกค้าให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นตลอดเวลา และเป็นที่ไว้วางใจของลูกค้า โดยมีแนวปฏิบัติ 1) การส่งมอบสินค้าและให้บริการที่มีคุณภาพ ตรงตามหรือสูงกว่าความคาดหมายของลูกค้า ติดต่อสื่อสารกับลูกค้าด้วยความสุภาพ ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เพียงพอและทันต่อเหตุการณ์แก่ลูกค้าเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับสินค้า และบริการ โดยไม่มีการกล่าวเกินความเป็นจริงที่เป็นเหตุให้ลูกค้าเข้าใจผิดเกี่ยวกับ

คุณภาพ ปริมาณ หรือเงื่อนไขใด ๆ ของสินค้าและบริการนั้น ๆ 2) การปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ ที่มีต่อลูกค้าอย่างเคร่งครัด กรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขใดได้ ต้องรีบแจ้งให้ลูกค้าทราบ เพื่อร่วมกันพิจารณา หาแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วและชัดเจน 3) การจัดให้มีระบบและช่องทางที่ให้ลูกค้าร้องเรียนเกี่ยวกับคุณภาพ ปริมาณ และความปลอดภัย ของสินค้าและบริการ และลูกค้าต้องได้รับการตอบสนองอย่างรวดเร็วและเที่ยงธรรม 4) รักษาความลับของลูกค้า และไม่นำไปใช้เพื่อประโยชน์โดยมิชอบ และ 5) การให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้สินค้า และบริการของบริษัทอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

1.3 การให้ความเป็นธรรมกับคู่แข่งขันทางการค้า บริษัทตระหนักถึงการปฏิบัติต่อคู่แข่งทางการค้าอย่างเป็นธรรม โดยมีแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้ 1) การไม่แสวงหาข้อมูล ที่เป็นความลับของคู่แข่งทางการค้าด้วยวิธีที่ไม่สุจริตหรือไม่เหมาะสม และ 2) การไม่ทำลายชื่อเสียงของคู่แข่งทางการค้า ด้วยการกล่าวหาในทางร้าย สรุปได้ว่า พฤติกรรมในการจัดหาและการจัดซื้อที่ผิดหลักจรรยาบรรณพฤติกรรมดังกล่าว ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การจัดซื้อของใช้ส่วนตัว การรับของกำนัล การขัดแย้งในผลประโยชน์ทางการเงิน และการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามหลักการของ Piaget (1997)

2. การพัฒนาทางจริยธรรมให้บุคลากรในด้านการจัดหาและการจัดซื้อ (Ethical Development for Personnel in the field of procurement and Purchasing)

การพัฒนาจริยธรรมให้กับบุคลากรในองค์การ ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Smith & Ragan, 1999) โดยจะศึกษาการพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล ด้วยวิธีศึกษาวิเคราะห์คำตอบที่บุคคลให้เหตุผลอธิบายการแสดงออกของพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมและนำมากำหนดเป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งเป็นไปตามลำดับขั้นจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง จะข้ามขั้นไม่ได้ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

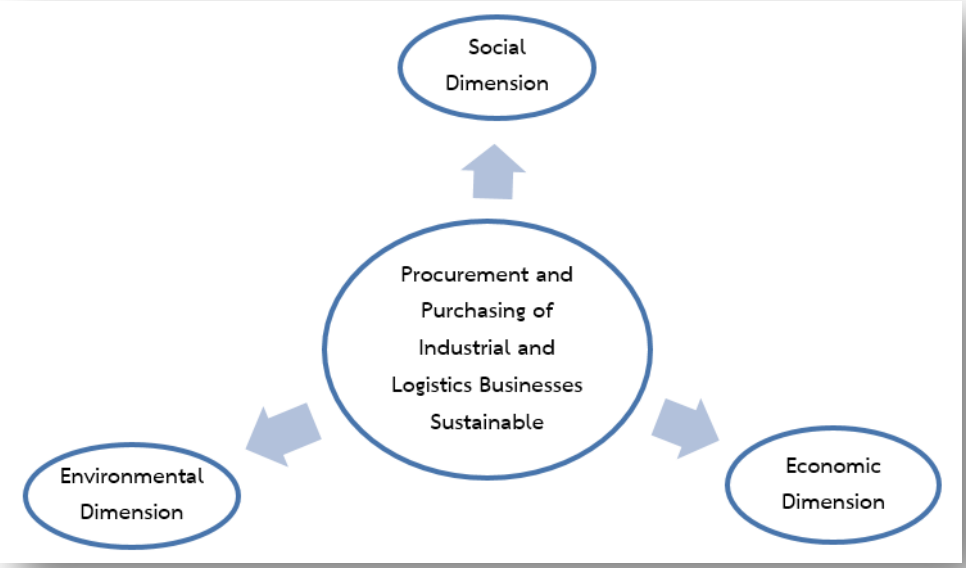

ภาพที่ 1 ระดับความสำคัญตามลำดับขั้นจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง จะข้ามขั้นไม่ได้
ที่มา: ดัดแปลงตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Smith & Ragan, 1999)

ระดับที่ 1 ระดับจริยธรรมที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric Period) เป็นพัฒนาการทางจริยธรรมในช่วงวัยเด็ก พ่อแม่มักเป็นผู้วางกำหนดกฎเกณฑ์พฤติกรรมทางจริยธรรมว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี เด็กในวัยนี้จะเก็บกดความต้องการแสดงพฤติกรรมบางอย่างของตนเอง และยอมรับเอากฎเกณฑ์ที่ผู้ปกครองกำหนดเพราะกลัวการลงโทษ และจะทำดีเพราะต้องการรางวัลหรือสิ่งที่ทำให้ตนเองเกิดความพอใจ ดังนั้น จริยธรรมในระดับนี้จึงเป็นจริยธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นสำคัญในวัยนี้ ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามที่สังคมยอมรับ (Conventional Morality Stage) เป็นพัฒนาการทางจริยธรรมในช่วงวัยเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ผู้เรียนจะยอมรับพฤติกรรมทางศีลธรรมจรรยาและกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เช่น ที่บ้าน โรงเรียน ชุมชน สังคมหรือท้องถิ่น และประเทศ เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าตนและสมาชิกที่อยู่ร่วมในสังคมนั้น เพื่อให้ตนได้รับการยอมรับจากสังคม ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมที่ยึดถือหลักการเหนือกฎเกณฑ์ที่สังคมสร้างขึ้น (Post-Conventional or Principled Morality Stage) เป็นพัฒนาการทางจริยธรรมในวัยผู้ใหญ่ การแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับนี้ ต้องยึดถือหลักการความถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่ตนเองหรือกลุ่มยึดถือ โดยผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างดี ตามความเชื่อหรือหลักการที่กลุ่มยอมรับ พฤติกรรมทางจริยธรรมในระดับนี้ เช่น การปฏิบัติตามค่านิยมที่ยึดถือ อุดมการณ์และความเชื่อ ฯลฯ ดังนั้น พฤติกรรมแสดงออกของบุคคลในแต่ละช่วงวัยเป็นผลมาจากพัฒนาการในแต่ละด้าน แต่ละคนที่แสดงออกไม่เหมือนกัน เนื่องจากความแตกต่างในพัฒนาการของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ สรุปได้ว่า การพัฒนาทางจริยธรรมให้บุคลากรในด้านการจัดหาและการจัดซื้อ มีการปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็ก โดยผ่านการศึกษา และมาถึงวัยทำงาน โดยผ่านการอบรมจริยธรรมและคุณธรรมของบริษัท สร้างทัศนคติที่ดี ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นพื้นฐานในการทำให้กระบวนการจัดหาและจัดซื้อเกิดความถูกต้องและเป็นภาพลักษณ์ต่อธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์

3. การจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์อย่างยั่งยืน (Procurement and Purchasing of Industrial and Logistics Businesses Sustainable)

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (2564) การจัดหาและการจัดซื้ออย่างยั่งยืน หมายถึง การนำปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมมาใช้พิจารณาควบคู่ไปกับราคา คุณภาพ การส่งมอบสินค้าและบริการในกระบวนการและขั้นตอนการจัดซื้อจัดหาขององค์กร ที่ไม่เพียงแต่มีความคุ้มค่าทางการเงินในแง่ของการสร้างกำไรให้องค์กรเท่านั้น แต่ยังสร้างประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจ และลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมได้ด้วย โดยมีตัวอย่างแนวทางปฏิบัติการจัดซื้อจัดหาที่จะตอบโจทย์ความยั่งยืนในแต่ละมิติ ดังนี้

ภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงในแต่ละมิติกับการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์อย่างยั่งยืน

ที่มา: ดัดแปลงจากศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (2564)

1) มิติด้านสังคม ได้แก่ การจัดหาและจัดซื้อที่คำนึงถึงแนวปฏิบัติที่ดีต่อผู้ใช้แรงงาน (Labor Practices) ครอบคลุมประเด็นการคำนึงถึงชีวิตแรงงาน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมการทำงาน สุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน และการจัดหาและจัดซื้อที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ครอบคลุมประเด็นถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติและปกป้องกลุ่มคนที่มีความเปราะบาง 2) มิติด้านเศรษฐกิจ หมายถึงด้านบรรษัทภิบาลและการต่อต้านคอร์รัปชั่น (Business Ethics & Anti-Corruption) ครอบคลุมประเด็น แนวทางการดำเนินงานที่มีจริยธรรม โดยเฉพาะการต่อต้านการทุจริต มีการแข่งขันที่เป็นธรรมและจัดหาและจัดซื้องานท้องถิ่น (Local Partnership) ที่ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ เช่น การส่งเสริมการจ้างงานและการเข้าถึงบริการ รวมถึงการเคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น และ 3) มิติด้านสิ่งแวดล้อม ที่เน้นในเรื่องการจัดหาและจัดซื้อที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Procurement) ครอบคลุมประเด็นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด ทั้งในแง่ของการใช้ทรัพยากร การสร้างมลภาวะ การปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพ และการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สำหรับองค์กรที่รับเอาแนวทางการจัดซื้อจัดหาที่ยั่งยืนมาปฏิบัติใช้จะได้รับประโยชน์จากการลดความเสี่ยง (risk reduction) ต่อการเสียชื่อเสียงที่อาจเกิดจากการเป็นคู่ค้ากับซัพพลายเออร์ที่มีแนวปฏิบัติการทำงานที่ไม่ดี เช่น มีการใช้แรงงานเด็ก และยังช่วยลดต้นทุน (cost saving) เพราะมีการประหยัดพลังงานหรือ

ลดของเสียได้มากขึ้น ช่วยเพิ่มการเติบโตของรายได้ (revenue growth) เพราะสามารถดึงดูดลูกค้าที่ยินดีจ่ายเพิ่มเพื่อซื้อสินค้าและบริการที่มีความยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นการรับประกันว่าองค์กรจะอยู่ได้ในอนาคต (future-proof) เพราะได้ลงมือลดความเป็นได้ของการขาดแคลนอุปทานที่เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงรุนแรงของปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในอนาคต ด้วยการใช้วิธีการจัดหาและจัดซื้อ ที่คำนึงถึงความยั่งยืนแล้ว ผู้ที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงด้านการจัดซื้อจัดหาที่ยั่งยืนคนสำคัญ คือ ภาครัฐ เพราะภาครัฐมีกำลังสำหรับการจัดหาและจัดซื้อมหาศาล ในกลุ่มประเทศ OECD การจัดหาและจัดซื้อของภาครัฐคิดเป็น 12% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และสำหรับในประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมาก มีการใช้จ่ายสูงถึงกว่า 30% ของ GDP หากภาครัฐใช้กำลังซื้อส่วนนี้ไปสำหรับสินค้าและบริการที่มีความยั่งยืนมากขึ้น ก็เป็นการชี้นำตลาดให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางที่มีความยั่งยืนมากขึ้นได้เช่นกัน

4. ประโยชน์ของจริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ (Benefits of Ethics in Procurement and Purchasing of Industrial and Logistics Business)

ในการดำเนินธุรกิจโดยยึดมั่นในอุดมการณ์ในการดำเนินธุรกิจโดยเน้นด้านการจัดหาและการจัดซื้ออย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งมีกลไกในการควบคุมให้เกิดการปฏิบัติและรายงานผลอย่างมีจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมายมีประโยชน์ ดังนี้ 1) การจัดซื้ออย่างโปร่งใส เคารพกฎหมายแรงงาน สิ่งแวดล้อม และการค้าช่วยลดโอกาสการถูกปรับโดนฟ้อง หรือสัญญาเป็นโมฆะ รวมถึงลดความเสี่ยงจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในห่วงโซ่อุปทาน 2) การจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์อย่างมีจริยธรรมช่วยสร้างแบรนด์ที่น่าเชื่อถือ ลูกค้า B2B และ B2C มีแนวโน้มเลือกคู่ค้าที่ยึด ESG และ ethical sourcing ทำให้ยอดขายและโอกาสทางธุรกิจดีขึ้นในระยะยาว 3) การตรวจสอบและยกระดับจริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์อาจสูงขึ้น แต่ช่วยลดของเสีย เพิ่มประสิทธิภาพ การหลีกเลี่ยงค่าปรับ และการลดปัญหาในกระบวนการซัพพลายเชน ทำให้ต้นทุนรวมระยะยาวลดลง และ 4) การปฏิบัติต่อซัพพลายเออร์อย่างเป็นธรรม โปร่งใส และ ไม่มีการคอร์รัปชัน ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจ ความจงรักภักดี และความร่วมมือที่ดี ทำให้คุณภาพสินค้า บริการ และมีนวัตกรรมที่ดีขึ้น รวมถึงช่วยให้ปรับตัวเวลาเกิดวิกฤตในห่วงโซ่อุปทานได้อย่างรวดเร็ว

5. กรณีศึกษา ตัวอย่างขององค์กรที่ไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมในการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์

ผู้บริหารบริษัทแห่งหนึ่งแต่งตั้งผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อเพื่อดำเนินการคัดเลือกซัพพลายเออร์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจำนวน 5 ราย เพื่อยื่นประมูลจัดซื้อจัดจ้างวัตถุดิบ ซัพพลายเออร์ที่ต้องการผ่านการคัดเลือกจะต้องจ่ายเงินสินบนเป็นเงินสดให้กับผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อเพื่อให้มั่นใจว่าคู่แข่งหลักของตนจะถูกคัด

ออกจากรายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือกโดยปราศจากเหตุผล ผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อจัดทำรายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือก ซึ่งประกอบด้วยซัพพลายเออร์ที่ทุจริต แต่ไม่มีคู่แข่งหลัก ผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อแจ้งเท็จต่อผู้บริหารบริษัท ว่าได้เลือกผู้รับเหมาที่ดีที่สุด 5 รายแล้ว เจ้าของโครงการจึงอาศัยคำแนะนำของผู้บริหารบริษัท ส่งผลทำให้ซัพพลายเออร์ที่ติดสินบนผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อจะเป็นผู้ชนะการประมูล

นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่ฝ่ายจัดซื้อมีการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของเครื่องจักรและวัตถุดิบที่เอื้อประโยชน์เฉพาะให้ตรงกับซัพพลายเออร์เพียงรายเดียว เพื่อกีดกันซัพพลายเออร์รายอื่นที่จะเข้าประมูลร่วม นอกจากนี้ยังเคยมีการทุจริตในระบบโลจิสติกส์ การโกงค่าน้ำมันในการขนส่งสินค้า การแจ้งยอดขนส่งเกินจริง การแอบอ้างนำสินค้าไปขายต่อ และการทำเอกสารใบรับสินค้าและใบส่งสินค้าที่ไม่ตรงกับที่เป็นเท็จ ซึ่งส่งผลต่อค่าใช้จ่ายที่เกินจริงของบริษัท คุณภาพสินค้า การถูกฟ้องร้องจากการทุจริตในการดำเนินธุรกิจ และทำให้เสียภาพลักษณ์ของบริษัท

ซึ่งทั้ง 2 กรณี เป็นการขัดต่อหลักจริยธรรมในการจัดซื้อ ในมิติด้านเศรษฐกิจ ในส่วนของบรรษัทภิบาลและการต่อต้านคอร์รัปชั่น (Business Ethics & Anti-Corruption) ตามข้อมูลของศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (2564)

บทสรุป

การมีจริยธรรมและปฏิบัติตามกฎระเบียบในการจัดหาและการจัดซื้อของธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ ซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติดี มีความเป็นผู้จริยธรรมในกลุ่มบุคลากรอยู่ในบริษัทและเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรมและมีเมตตากรุณา เป็นผู้มีสติปัญญา ใฝ่หาความรู้ รู้สึกตัวอยู่เสมอ ส่งผลทำให้บริษัทเต็มเปี่ยมด้วยจริยธรรมอยู่เสมอ โดยเป็นแกนหรือฐานให้กับสังคม สำหรับการพัฒนาใด ๆ ได้มีความละอายต่อการปฏิบัติที่นำความเสื่อมเสียมาสู่ธุรกิจ โดยมีการเรียนรู้ทฤษฎีทางจริยธรรมของนักปรัชญาต่าง ๆ ก็จะทำให้มีความรู้อย่างลึกซึ้งที่สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติได้เป็นอย่างดียิ่ง สำหรับการพัฒนาจริยธรรมให้กับบุคลากรนั้นก็นับว่าเป็นศึกษาทางจริยธรรมของพนักงานในบริษัทที่ดี เพราะสามารถพัฒนาจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูงจนสามารถทำให้จิตใจของพนักงานมีความสุขุมใจเย็น รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร เพราะจะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในตัวธุรกิจให้กับบุคคลอื่นทั่วๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับลูกค้าหรือผู้บริโภค ที่จะเกิดความผูกพันและความประทับใจในสินค้าหรือบริการขององค์กร ซึ่งเป็นที่ปรารถนาของตลาดแรงงาน ในการที่จะต้องการเข้ามาร่วมงานกับธุรกิจ ทำให้เกิดทางเลือกที่จะได้บุคคลากรที่เก่งและดี เข้ามาสร้างความก้าวหน้าและความเข้มแข็งให้กับธุรกิจและยังจะเป็นที่ยอมรับของคู่ค้าต่างๆ ที่ต้องการจะเข้ามาร่วมทำธุรกิจอีกด้วยแนวทางในการทำธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม อาจต้องปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะของธุรกิจ ซึ่งจะมีกลไกธุรกิจและความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียแตกต่างกันออกไป ถือว่ามีความสอดรับกับการพัฒนาจริยธรรม ให้กับบุคลากรด้านการจัดหาและการจัดซื้อในองค์กรหรือบริษัทธุรกิจอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ เพื่อให้มีจิตสำนึกในความรับชอบต่อสังคมและจะทำให้ทั้งบริษัทและชุมชนหรือสังคมอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี ทั้งยังทำให้บริษัทมั่นคงและชุมชนยั่งยืนตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

ชัยเศรษฐ์ พรหมศรี. (2549). *สุดยอดผู้บริหาร*. ธรรกมลการพิมพ์.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2559). *พระธรรมปิฎก ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 34). พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต).

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นานมีบุ๊คส์.

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2564). *เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)*. https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs

Adebayo, V. I., Paul, P. O., & Eyo-Udo, N. L. (2024). Sustainable procurement practices: Balancing compliance, ethics, and cost-effectiveness. *GSC Advanced Research and Reviews*. https://doi.org/10.30574/gscarr.2024.20.1.0247

Aristotle. (1999). *Nicomachean ethics*. Hackett Publishing Company.

Douglas, M. A., Quade, M. J., Dickey, E. C., & Neubert, M. J. (2025). The ethics of sustainability in supply chain relationships: Through the lens of supply chain integrity. *Journal of Business Logistics, 46*(4). https://doi.org/10.1111/jbl.70043

Hariyani, D., Hariyani, P., Mishra, S., & Sharma, M. K. (2024). A literature review on green supply chain management for sustainable sourcing and distribution. *Waste Management Bulletin, 2*(4), 231–248. https://doi.org/10.1016/j.wmb.2024.11.009

Kuruneri, J. (2025). Exploring the challenges of sustainable procurement implementation: Insights from Botswana's public sector. *Frontiers in Sustainability, 6*. https://doi.org/10.3389/frsus.2025.1645902

Piaget, J. (1997). *The moral judgment of the child*. Free Press.

Razzaque, M. A., & Hwee, T. P. (2002). Ethics and purchasing dilemma: A Singaporean view. *Journal of Business Ethics, 35*(4), 307–326. https://doi.org/10.1023/a:1013853021571

Smith, P. L., & Ragan, T. J. (1999). *Instructional design*. John Wiley & Sons.